MEMO instellen regionale adviescommissie

Van: Griffie
Onderwerp: Instelling regionale gemeenschappelijke adviescommissie Veiligheidsregio / verzoek gemeenteraad Amsterdam
Datum: 11 mei 2023

Aanleiding – motie gemeenteraad Amsterdam

Met ingang van 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd om de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van o.a. de gemeenteraden in relatie tot de gemeenschappelijke regelingen te versterken. Een van de wijzigingen betreft de mogelijkheid voor gemeenteraden van de gemeenten die deelnemen aan een gemeenschappelijke regeling om een gemeenschappelijke adviescommissie in te laten stellen.

Op 5 april 2023 heeft de gemeenteraad van Amsterdam vergaderd over de wijzigingen in de wet gemeenschappelijke regelingen in relatie tot de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Daarbij is door de voltallige raad een motie aangenomen, inhoudende de wens om te komen tot een gemeenschappelijke adviescommissie voor de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland (zie de bijlage).

Wat bepaalt de wet over de regionale adviescommissie?

Een belangrijk doel van de wijziging van de Wgr is om de positie van de gemeenteraden bij de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen te versterken. Zo is een verruiming van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen gerealiseerd. Een andere wijziging is de mogelijkheid om een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen "*die het algemeen bestuur van advies kan voorzien, de besluitvorming van de raden van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de regeling kan voorbereiden of de raden van advies kan voorzien*" (art. 24a, lid 1 Wgr).

De instelling van een gemeenschappelijke adviescommissie maakt het mogelijk dat gemeenteraden in een vroegtijdig stadium kunnen worden betrokken bij voorgenomen besluiten door het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Zo'n adviescommissie is dus als het ware een vooruitgeschoven post van de raden. Zij volgt de gemeenschappelijke regeling van dichtbij. Voorwaarde voor de instelling van een adviescommissie is wel dat iedere gemeente die aan een gemeenschappelijke regeling deelneemt, met het verzoek om tot instelling van zo'n adviescommissie instemt. Maar: een gemeenteraad is niet verplicht een lid aan te wijzen. Daar is hij vrij in.
Instelling van een gemeenschappelijke adviescommissie zal de raden ook ondersteunen bij hun controlerende rol richting de gemeenschappelijke regelingen.

Wat kan nu zo'n gemeenschappelijke adviescommissie? Wat is het doel?

▪ De adviescommissie dient om de belangen van de betrokken gemeenten te behartigen.
▪ De adviescommissie kan het bestuur van het samenwerkingsverband adviseren omtrent voorgenomen besluiten van dat bestuur.
▪ Een advies van de adviescommissie kan ook gaan over andere zaken die politiek wenselijk gevonden worden, los van besluitvormingsprocedures, zoals het al dan niet wijzigen van beleid, het voorbereiden van nieuwe besluiten of op de wijze van verwerken van zienswijzen die door de raden gegeven zijn.
▪ De adviescommissie kan zelf aandacht vragen voor een specifiek onderwerp.
▪ De adviescommissie kan (gezamenlijke) standpunten van de raden van de deelnemende gemeenten op het punt van de regeling voorbereiden en daaromtrent adviseren (naar het bestuur van de regeling en de gemeenteraden). Zo zijn raden eerder en nauwer betrokken.

NB. Een gemeenschappelijke adviescommissie kan niet zelfstandig besluiten nemen en heeft géén raadsbevoegdheden. Er is dus nadrukkelijk geen sprake van delegatie van bevoegdheden van de raad aan de gemeenschappelijke adviescommissie. Uiteindelijk blijven de raden zelf beslissingsbevoegd over in te dienen zienswijzen. De commissie heeft geen formele rol in het besluitvormingsproces, maar heeft alleen een adviserende rol naar het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en naar de raden.

Instelling gemeenschappelijke adviescommissie

Hoe gaat de instelling van zo'n gemeenschappelijke adviescommissie in zijn werk? Het begint bij een verzoek vanuit bij de betreffende gemeenschappelijke regeling betrokken gemeenteraden.

• Alle raden moeten instemmen met het voorstel een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen. Het is dus een gezamenlijk voorstel.
• Het voorstel wordt gedaan aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
• Het algemeen bestuur regelt bevoegdheden, taken, samenstelling en werkwijze van de commissie.
• Het algemeen bestuur dient voorafgaand aan het regelen hiervan de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid te stellen hun wensen en bedenkingen hieromtrent ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.
• De gemeenteraad hoeft geen lid aan te wijzen. Doet hij dit wel, dan betreft dit een voordracht aan het algemeen bestuur.
• Leden opereren zonder last of ruggespraak.

Strategische afweging

Uit een recent onderzoek blijkt dat de gemeenteraden niet alle instrumenten en middelen gebruiken die beschikbaar zijn bij de kaderstelling en controle op de regionale samenwerking. Hierbij speelt een gebrek aan tijd een rol. De wet geeft aan dat de regionale adviescommissies per gemeenschappelijke regeling moeten worden ingesteld. Het is niet mogelijk om één commissie in te stellen voor verschillende gemeenschappelijke regelingen. Zouden de gemeenteraden voor elke gemeenschappelijke regeling een adviescommissie instellen, dan wordt het tijdsbeslag -nu al forsnòg groter. Dat pleit dus tegen het instellen van zo'n adviescommissie. Anderzijds is zo'n commissie juist wel bedoeld om de raden meer invloed te geven. De gemeenteraad kan daarom meer strategisch kijken welke gemeenschappelijke regeling zo'n adviescommissie verdient. De wetgever lijkt zich daarvan bij de wetswijziging bewust te zijn geweest. Hij geeft aan dat een adviescommissie voor slechts een beperkt aantal regelingen geschikt zal zijn. Gezien de gevraagde tijdsinvestering zou daarom gekozen kunnen worden voor een commissie waar dat vanuit de verantwoordelijkheden en de rollen van de raad nodig is. Dat lijkt een logisch te volgen lijn: de gemeentelijke belangen zullen bij de ene gemeenschappelijke regeling groter zijn, dan bij de andere gemeenschappelijke regeling. Echter, dat kan per gemeenteraad weer verschillen. De wensen van de deelnemende gemeenteraden kunnen dus uiteenlopen. De ene gemeenteraad kan aan een bepaalde gemeenschappelijke regeling meer belang hechten dan een andere gemeenteraad. Dat kan

ertoe leiden dat gemeenteraad A er de voorkeur aan geeft om een gemeenschappelijke adviescommissie te willen voor, bijvoorbeeld, het Groengebied Amstelland, terwijl een gemeenteraad B zo'n commissie zou willen voor de Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg Amstelland OGZ.

Is daar dan uit te komen?
Ja, in de wet is daar namelijk rekening mee gehouden. Een gemeenteraad kan wel meedoen met een gezamenlijk voorstel, maar besluiten geen raadslid aan te wijzen.

Wat betekent dit?
Wanneer in de raad geen behoefte is aan een gemeenschappelijke adviescommissie, kan de lijn gevolgd worden wel het voorstel van een andere gemeenteraad om een adviescommissie in te stellen, te ondersteunen, maar te zijner tijd geen leden vanuit de Diemens raad aan te wijzen om in de commissie te participeren. Door deze lijn te volgen, kunnen de wensen van andere gemeenteraden die een adviescommissie graag willen, niet geblokkeerd worden.

Gemeenschappelijke regelingen waarin Diemen participeert.

1. Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland
2. Vervoerregio Amsterdam
3. Groengebied Amstelland
4. Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
5. Amstelland-Meerlanden overleg
6. Ombudsman Metropoolregio Amsterdam
7. Gemeentebelastingen Amstelland
8. Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg Amstelland OGZ
9. Gemeentelijke Gezondheidsdienst (Veilig thuis)
10. Duo+

Bijlagen:
1. Brief van het presidium gemeenteraad Amsterdam d.d. 17 april 2023;
2. Handreiking VNG Verbeterde democratische legitimatie bij gemeenschappelijke regelingen
3. Regionale samenwerking en gemeenteraden. Een samenvattend onderzoek naar de legitimiteit, effectiviteit en doelmatigheid van regionale samenwerkingsverbanden.